

ЛЕУКОКАРПІЯ БІАТОРОВА

Leucocarpia biatorella (Arnold) Vezda

Родина Веррукарієві — Verrucariaceae

Природоохоронний статус виду
Зникаючий.

Наукове значення
Альпійський плейстоценовий реліктовий монотипний вид з диз'юнктивним ареалом.

Ареал виду та його поширення в Україні
Європа (Австрія, Італія, Чехія, Словаччина, Велика Британія). Кримський п-ів (г. Бабу-ган). Адм. регіон: Кр.

Чисельність та структура популяцій
Відома єдина популяція в Україні.

Причини зміни чисельності
Витоптування під час випасання худоби, рекреаційне навантаження, заліснення яйл.

Умови місцезростання
На мохах поверх карбонатних ґрунтів; в умовах із прохолодним та вологим кліматом.

Загальна біоморфологічна характеристика.
Слань непомітна, зернисто-бородавчаста, зеленувата. Перитеції напівзаглиблені в слань, рожево-жовті, 0,4–0,8 мм у діаметрі, ширококонічні. Екципул світло-рожевий до безбарвного. Парафізи розпливаються в слиз. Перифізи 60–70 x 1 мкм. Сумки Verrucaria-типу, 8-спорові, аскоспори муральні, безбарвні, 25–45 x 10–14 мкм.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони.

Охороняється в Кримському ПЗ. Заборонені випасання худоби і штучне заліснення яйл.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах
Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення
Відомостей немає.

Основні джерела інформації
Ходосовцев, 2005.

Автор: О.Є. Ходосовцев
Фото: С.Я. Кондратюк

КЛАДОНИЯ ЗІРЧАСТА, КЛАДОНИЯ АЛЬПІЙСЬКА

Cladonia stellaris (Opiz.) Brodo
(*Cladonia alpestris* (L.) Rabenh.)

Родина Кладонієві — Cladoniaceae

Природоохоронний статус виду
Рідкісний.

Наукове значення

Гіпоактомонтанний лишайник, що знаходиться на пд. межі поширення.

Ареал виду та його поширення в Україні

Арктика (європейська, сибірська, чукотська), всі підзони тайги та соснові ліси від Прибалтики до узбережжя Тихого океану, Сахаліну, Командорських о-ів, на пд. до України, Орловської, Воронежської, Пензенської, Саратовської обл., Татарстану, Пд. Уралу, Казахстану та Таджикистану. Відома з Пд. Азії (Китай, Непал), Пн. Америки та Гренландії. Широколистянолісова зона (розсіяно), а також відома з єдиного місцезнаходження в Лівобережному Лісостепу, де, можливо, вже зникла. Адм. регіони: Вл, Жт, Чн, См, Хр.

Чисельність та структура популяцій

Трапляється поодинокі. Належить до видів, що дуже повільно відновлюють своє угруповання.

Причини зміни чисельності

Меліорація та знищення старих лісових масивів.

Умови місцезростання

На піскуватому ґрунті; у світлих соснових лісах, на купинах і сфагнових болотах, іноді на відкритих місцях.

Загальна біоморфологічна характеристика.

Слань утворена щільними дернинками подеціїв, у яких не можна розрізнити головного стовбурця, 1,3–2 см заввишки, кущиста, зверху повстяна, трохи бородавчаста, матова, білувато-сіра до світло-сірувато-зеленої або жовтувато-білувата, до субстрату не прикріплена. Гілочки круглясто-циліндричні, рясно пентахмічно чи дихотомічно розгалужені, з 4–6 короткими товстуватими, здебільшого прямостоячими, світло-жовтуватими кінцевими гілочками, що пірчасто розходяться; основ-

ні гілочки 0,5–2,5 мм завширшки. Апотеції маленькі, до 0,5 мм у діаметрі, коричневі, зібрані на кінчиках гілочок по кілька штук чи поодинокі. Розмножується нестатевим (паличкоподібними пікноконідіями та фрагментами слані) та статевим (довгастими до веретеноподібних одноклітинними спорами) шляхом.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Необхідно зберегти локалітети з місцями зростання виду, контролювати стан популяцій на вказаних територіях та здійснювати заходи, спрямовані на збереження старих лісових масивів.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Окснер, 1937; Окснер, 1968; Определитель лишайников ..., 1978; Томин, 1937.

Автори: С.Я. Кондратюк, О.О. Орлов
Фото: С.Я. Кондратюк

ЛЕПТОГІУМ ЧЕРЕПИЦЕПОДІБНИЙ

Leptogium imbricatum P. Jorg.

Родина Коллемові — Collemataceae

Природоохоронний статус виду
Вразливий.

Наукове значення
Альпійський реліктовий вид з диз'юнктивним ареалом.

Ареал виду та його поширення в Україні
Європа (Норвегія, Швеція, Фінляндія, Росія, Естонія, Шотландія, Австрія, Україна). Крим (Чатир-Даг). Адм. регіон: Кр.

Чисельність та структура популяцій
Утворює невеликі групи.

Причини зміни чисельності
Витоптування під час випасання худоби, рекреаційне навантаження.

Умови місцезростання
На ґрунті; у високогір'ях.

Загальна біоморфологічна характеристика
Слань складається з черепитчасто перекриваючих одна одну лусочок, які утворюють дернинки до 3 см у діаметрі. Лусочки 0,1–1,0 мм завширшки, гладенькі, блискучі, блакитно-сірі до темно-коричневих, особливо на кінцевих лусочках, на кінчиках зазубрені до надрізаних. Нижня поверхня блакитно-сіра з рідкими гіфальними виростами, що прикріплюють слань до субстрату. Апотеції рідкісні (в українському матеріалі відсутні), сидячі, до 1 мм у діаметрі, з ясним сланевим краєм та увігнутим коричневим диском. Слань параклектенхімна зверху до низу, окремі клітини 5–10 мкм у діаметрі.

Водорості *Nostoc*, утворюють короткі ланцюжки. Аскоспори еліпсоїдні, муральні, безбарвні 20–35 x 7–15 мкм.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Слід контролювати стан популяцій, дослідити можливі місцезнаходження та в разі виявлення виду взяти їх під охорону.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах
Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення
Відомостей немає.

Основні джерела інформації
Ходосовцев, Попов, 2003.

Автор: О.Є. Ходосовцев
Фото: С.Я. Кондратюк

ЛЕПТОГІУМ НАСІЧЕНИЙ

Leptogium saturninum (Dicks.) Nyl.

Родина Коллемові — Collemataceae

Природоохоронний статус виду
Вразливий.

Наукове значення

Неморальний диз'юнктивний лишайник, дуже чутливий до змін лісових екосистем.

Ареал виду та його поширення в Україні

Вид поширений в горах майже всієї Європи, на Кавказі, в Азії (від Кавказу до Приморського краю та Камчатки, на пд. до Індії), у Пн. Америці, Гренландії, Новій Зеландії. Українські Карпати, зх. Полісся (єдиний локалітет, який потребує сучасного підтвердження). Адм. регіони: Жт, Лв, Ів, Зк, Чц, Кр (остання без вказівки точного місцезнаходження).

Чисельність та структура популяцій

Трапляється поодинокі або невеликими групами. За останні десятиріччя чисельність виду різко зменшилася, частина місцезнаходжень зникла.

Причини зміни чисельності

Вирубування гірських лісів, забруднення повітря (промислові гази, кислотні дощі).

Умови місцезростання

Гірський лісовий пояс: на корі дерев, при основі стовбурів, листяних, рідше хвойних порід.

Загальна біоморфологічна характеристика

Слань шкіряста, у вигляді одного або кількох листків, майже кругляста, по краю лопатева, оливково-бура, сірувато-оливкова до чорнувато-оливкової, гола або грубозерниста, ніби обсіпана чорно-буруватими висівками, знизу з дуже густими короткими білуватими ридзинами, які вкривають майже всю нижню частину, крім вузького бережка лопатей. Лопаті зазвичай частково перебивають одна одну, округлі, гладенькі, іноді з тонкими паралельними зморшками, зрідка до сітчасто-зморшковатих. Апотеції 0,5-2 мм в діаметрі, розсіяні по всій поверхні лопатей. Диск плоский, червоно-коричневий до червоночорнуватого. Розмножується нестатевим (прямими з дещо потовщеними кінцями пікноконі-

діями, фрагментами слані) та статевим (слабко муральними (з 3-4 поперечними та однією позовжньою перетинками) спорами) шляхом.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється у Карпатському НПП та Карпатському БЗ. Необхідно контролювати стан популяцій, розширювати мережу заповідних об'єктів включаючи відомі сучасні локалітети виду, та здійснювати заходи, спрямовані на збереження старих лісових масивів.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Копачевская, 1986; Макаревич, Навроцкая, Юдина, 1982; Окснер, 1937; Окснер, 1956; Определитель лишайников ..., 1975; Coppins 2001.

Автор: С.Я. Кондратюк
Фото: С.Я. Кондратюк

ЛЕПТОГІЙ ШРЕДЕРА

Leptogium schraderi (Ach.) Nyl.

Родина Коллемові — Collemataceae

Природоохоронний статус виду
Вразливий.

Наукове значення

Рідкісний вид відкритих ландшафтів.

Ареал виду та його поширення в Україні

Гірські регіони Європи, Передньої Азії та Пн. Африки. Кримський п-ів (г. Чатир-Даг, Тирке, Долгоруківська яйла, Карабі-яйла), Миколаївська обл. (Снігурівський р-н). Адм. регіони: Мк, Кр.

Чисельність та структура популяцій

Зустрічається розсіяними групами.

Причини зміни чисельності

Розорювання степових ділянок, випасання овець, рекреаційне навантаження.

Умови місцезростання

На ґрунті; у петрофітних степах між невеличкими вапняковими камінцями.

Загальна біоморфологічна характеристика

Слань дрібно-кущиста, формує маленькі, 5–15 мм у діаметрі та до 5 мм заввишки дернинки, темно-коричнева, глибоко розділена на вузькі лопаті. Лопаті циліндричні, блискучі, висхідні, переплутані між собою, з дрібно-зморшкованою поверхнею, 0,1–0,6 мм у діаметрі, іноді з дрібними зернистими ізідіями. Слань зверху та знизу вкрита одним шаром псевдопаренхіматозних клітин. Серцевина складається з пухко розташованих безбарвних гіф та ланцюжків цианобактерії *Nostoc*. Апотеції зустрічаються рідко; до 1,5 мм у діаметрі, відсутні в українських зразках. Аскоспори муральні, безбарвні, 23–33 x 10–12 мкм.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони.

Охороняється у геологічному заказнику загальнодержавного значення «Гірський карст Криму». Необхідно зберегти локалітети з місцями зростання виду, контролювати стан популяцій на вказаних територіях, виявити нові місцезнаходження виду для уточнення його сучасного ареалу та охорони.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Ходосовцев 2002 а, в.

Автор: О.Є. Ходосовцев

Фото: С.Я. Кондратюк